

Nr 122.

Godkänd av första kammaren den 19 maj 1915.
Godkänd av andra kammaren den 19 maj 1915.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser beträffande viss samfällid skogsmark inom Kopparbergs län.

(Jordbruksutskottets utlåtande nr 54.)

Till Konungen.

I en till riksdagen den 26 mars 1915 avlåten proposition, nr 92, har Eders Kungl. Maj:t under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen antaga nedan intagna förslag till lag med särskilda bestämmelser beträffande viss samfällid skogsmark inom Kopparbergs län.

I skrivelse den 30 maj 1913 hemställde riksdagen hos Kungl. Maj:t om utredning, huruvida icke beträffande Kopparbergs län, i avbidan på slutlig lagstiftning angående nyttjanderätten till vid skifte undantagen eller eljest oskift lämnad skogsmark, Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet skulle kunna tillerkännas befogenhet att, på ansökan av delägare och efter övriga delägars hörande, där förhållandena sådant påkallade, tillsvidare förbjuda avverkning annat än efter utsyning å dylik skog, och anhöll riksdagen tillika, att Kungl. Maj:t därefter ville för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 14 saml. 49 häft. (Nr 122.)

Med föranledande härav och i enlighet med Kungl. Maj:ts be-
myndigande tillkallade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet den
20 juni 1913 häradshövdingen, f. d. revisionssekreteraren friherre Bror
Carl Cederström samt ledamoten av riksdagens första kammare Anders
Pers och ledamoten av dess andra kammare Daniel Persson i Tällberg att
såsom sakkunniga biträda inom departementet med verkställande av ut-
redning i fråga om interimistiska bestämmelser i syfte att förekomma
vanvård av samfällad skog inom förenämnda län.

Sedan dessa sakkunniga den 27 mars 1914 avgivit betänkande i
frågan, hava utlåtanden däröver avgivits dels den 5 juni 1914 av Kungl.
Maj:ts befallningshavande i Kopparbergs län, som bifogat yttranden
från åtskilliga kommunalstämmor samt länets skogsvårdsstyrelse, dels
den 15 juli 1914 av domänstyrelsen efter vederbörande skogstjänstemäns
hörande, dels ock av den år 1911 tillsatta skogslagstiftningskommittén.

I sitt betänkande hava de sakkunniga anfört, att de efter under-
sökning av förhållandena inom ifrågavarande landsdel funnit sig över-
tygade om riktigheten av den uppfattning, att de missförhållanden, för
vilkas avhjälpande åtgärder ifrågasatts, vore i Kopparbergs län väsent-
ligen mera framträdande än i övriga delar av riket. Orsaken till att
Kopparbergs län konnit att intaga en särställning i detta hänseende
vore helt visst att söka i de egendomligheter beträffande jordbesittning
och ägoreglering, som rätt och rädde inom detta län och som föranlett,
att detsamma eller väsentliga delar därav även i andra lagstiftnings-
frågor såsom beträffande jordeböcker, jordregister, skiftesväsende, fastig-
hetsbokväsende m. m. behandlats olika mot övriga delar av landet.

Efter en utförlig redogörelse över nu berörda förhållanden i fråga
om jordbesittning och ägoreglering m. m. i länet hava de sakkunniga
slutligen anfört följande.

Den lagstiftning, riksdagen ifrågasatt i skrivelsen den 30 maj 1913,
skulle väl hava till sitt närmaste föremål allenast öppnande av möj-
lighet att få mark av ifrågavarande slag ställd under förbud att
avverkas annorledes än efter utsyning. — Då emellertid det de sak-
kunniga lämnade uppdrag ej begränsats på sådant sätt, att icke jämväl
andra anordningar, som kunde vara ägnade att förebygga vanvård av
den samfällda skogen, borde tagas under övervägande, och det synts
de sakkunniga uppenbart, att verksamaste sättet att förebygga sådan
vanvård vore att därutinnan åstadkomma lämpligen ordnad hushåll-
ning, så hade de i främsta rummet tillsett, huru en sådan ordning
utan för mycken omgång eller annan olägenhet och till största möjliga
gagn såväl för delägarna som för skogsvårdsintresset skulle kunna

låta sig genomföra. Endast i den mån detta i följd av rådande förhållanden funnes ogörligt, borde enligt de sakkunnigas mening det yttersta medlet mot skogsskövlingen, avverkningsförbudet, komma till användning. I avseende å sistnämnda åtgärd hade de i övrigt funnit böra anmärkas, att ehuru densamma i sin enklaste form, det absoluta förbudet mot all avverkning, ej erfordrade vare sig vidlyftiga föreskrifter eller större apparat för handhavandet, så skulle däremot förbudet, kombinerat med utsyningsrätt, såsom i riksdagsskrivelsen ifrågasatts, för rationell tillämpning förutsätta en organisation av delägarna, som möjliggjorde besluts fattande om användningen av utsyningsrätten och av den vinst, som skulle kunna erhållas därav. Att återigen tänka sig det absoluta avverkningsförbudet såsom enda medlet att undanröja det rådande oefterrättlighetstillståndet skulle helt säkert, även för den jämförelsevis korta tid, som en provisorisk lagstiftning borde omfatta, icke ens ur skogsvårdssynpunkt vara tillfredsställande, och ett dylikt förbud skulle komma att verka förlamande på den mer och mer framträdande tendensen till självverksamhet för lämpligt ordnande av hushållningen med skogsundantagen.

Vid överbägande av möjligheterna att för ifrågavarande skogsområden anordna en av delägarna själva omhändertävd förvaltning hade de sakkunniga funnit en viss åtskillnad vara att göra mellan de större, av socken eller socknar bestående skifteslagen å ena sidan samt de från dem utbrutna bya- eller fåbodesamfälligheterna å andra sidan. Vad de förstnämnda beträffade, erbjöde sig i viss mån analogien med sockenbesparingsskogar och sockenallmänningar såsom uppslag för anordnandet av förvaltningen. Den ordinarie sockenrepresentationen enligt förordningen om kommunalstyrelse å landet gäve ock en naturlig utgångspunkt för förvaltningens organiserande. Någon betänklighet mot att överlämna bestämmanderätten över ifrågavarande områden åt denna representation, sammansatt så, som i berörda förordning stadgades beträffande handhavandet av frågor, som rörde allenast i mantal satt jord, syntes ej böra råda, därest för samma bestämmanderätt uppställdes gränser, ägnade att tillförsäkra alla delägare deras tillbörliga rätt i avkastningen och förebygga dennas användning på annat sätt än till delägarnas bästa. Vad åter anginge de jämförelsevis mindre skifteslagen, byar och fåbodelag, så förefunnes väl beträffande de förra en viss organisation, bystämman, för handhavande av byns allmänna angelägenheter, men som denna ej allestädes syntes hava så fast gestaltning och vara med avseende å ledningen av ärendenas behandling så ordnad, att handhavandet av ifrågavarande angelägenhet lämpligen borde läggas till densamma, syntes för

så väl byar som fäbodslag erfordras särskild anordning för omhändertagandet av förvaltningen utav skogsundantagen.

Härför nödiga bestämmelser hade synts böra omfatta föreskrifter om utseendet av lämplig person för delägarnas sammankallande och ledande av deras förhandlingar, om sättet för sammankallandet och om beslutsmässighet för delägarnas majoritet. Emellertid vore att förutse, att sådana fall kunde inträffa, där äga, som det kunde vara av vikt att skydda mot skogsskövling, på en eller annan grund icke kunde ställas under förvaltning. Ett sådant fall föreläge exempelvis då i följd av ofullständiga uppgifter i skifteshandlingarna osäkerhet rådde, huruvida en oskiftad lämnad äga tillhörde den storskiftade socknen eller en däri ingående by. Så länge sådan osäkerhet fortvarade, kunde det tydligen ej ifrågakomma att ställa ägan under förvaltning för ettdera skifteslagets räkning, men däremot kunde det ej rimligen vara något att invända mot att ägan ställdes under avverkningsförbud, i vilket fall därav fallande avkastning lämpligen kunde sättas under offentligt förvar, till dess det temporära hindret för förvaltningens anordnande kunnat bliva undanröjt. I åtskilliga andra fall kunde det antagas att, ehuru förutsättningar i övrigt föreläge för en viss ägas ställande under förvaltning, tillbörlig majoritet bland delägarna ej kunde vinnas härför. Även i sådana fall borde det stå öppet att få ägans skogsbestånd skyddat genom avverkningsförbud och möjlighet borde då lämnas delägarna att besluta om användningen av ägans avkastning.

Utgående från nu angivna synpunkter hade de sakkunniga utarbetat förslag till lag angående särskilda bestämmelser beträffande viss samfällad skogsmark inom Kopparbergs län.

De sakkunniga framhölle, att i lagförslaget avsåges allenast sådana samfällda ägor, som avsatts eller lämnats oskiftade vid sockenstorskifte eller därpå följande åbodelning inom by, fäbodslag eller annan sådan samfällighet. Därunder inbegreps alltså icke samfällda ägor, som undantagits vid egentliga laga skiften eller storskiften, som ägt rum inom byalag utan föregående skifte av hela socknen. Såsom ovan framhållits, hade länets flesta socknar undergått storskifte och på de orter, där sådana skiften ej förekommit, uppgåves förhållandena ej förete den särskilda prägel, som ansetts föranleda speciallagstiftning i förevarande ämne.

Den av de sakkunniga förebragta, synnerligen ingående utredningen av hithörande förhållanden har enligt riksdagens mening till fyllest ådagalagt den nu föreslagna provisoriska lagstiftningens behövlighet, som ock vitsordats av samtliga myndigheter, vilka avgivit yttranden över de sakkunnigas förslag. Vid granskning av det nu framlagda lagförslaget har riksdagen funnit detsamma väl ägnat att avhjälpa de missförhållanden, vilka för närvarande äro rådande i avseende å skötseln av de därmed avsedda samfälligheter. Mot den tid, för vilken lagen föreslagits skola gälla, eller till den 1 juli 1918, har riksdagen icke något att erinra. Skulle vid denna tidpunkt omständigheterna icke medgiva en definitiv lagstiftning i ämnet, läser, såsom departementschefen erinrat, den nu ifrågavarande lagens giltighetstid kunna lämpligen utsträckas.

Lagförslagets detaljer hava allenast givit anledning till följande erinringar. Den tid, inom vilken det i 3 § omförmälda sammanträde skall före dess hållande kungöras, har ansetts böra bestämmas till 30 dagar i stället för 14 dagar, varjämte berörda kungörelse, där detta för delägarnas underrättande befinnes lämpligt, jämväl synts böra kunna införas i flera ortstidningar. I överensstämmelse härmed har riksdagen vidare funnit motsvarande ändringar böra införas i 5 § beträffande sättet för där angivna beslut av samfälligheternas delägare och Konungens befallningshavande. Slutligen har riksdagen ansett nödigt, att till förtydligande av lagens giltighetsområde i 12 § tillägges, att densamma icke avser skogsmark, som tilldelats skifteslag, men vid åbodelningen lämnats odelad under benämning hemskog, fåbodskog och utskog.

På grund av här anförda skäl har riksdagen med anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition för sin del antagit följande

Lag

med särskilda bestämmelser beträffande viss samfälld skogsmark inom Kopparbergs län.

För tiden intill den 1 juli 1918 förordnas som följer:

1 §.

Har inom Kopparbergs län, vid storskifte av socken eller delning av därvid utbrutet skifteslag, äga, som är av skogsmarks natur, antingen undantagits för gemensamt behov eller eljest lämnats odelad, må sådan

samrälld äga i den ordning, här nedan sägs, ställas under förvaltning, där det kan ske utan märkligt förfång för delägare, som ej lämnat medgivande till åtgärden, och utan kränkning av den rätt med avseende å ägan, som kan tillkomma någon, vilken ej är delägare däri.

Varder sådan äga ej ställd under förvaltning, må den under enahanda villkor, efter ty nedan sägs, ställas under avverkningsförbud, där detta prövas vara ur skogsvårdssynpunkt nödigt.

Å område, som sålunda är ställt under förvaltning eller avverkningsförbud, skall vad i 10 kap. 1 § byggningsbalken samt 21 och 22 §§ i förordningen om skogarna i riket den 1 augusti 1805 stadgas angående nyttjande av samfälld skog icke äga tillämpning.

2 §.

Vill delägare väcka fråga om åtgärd, som i 1 § oförmäles, göre ansökning därom hos Konungens befallningshavande. I ansökningen skall angivas, vilket skifteslag ägan tillhör.

Kan ej med säkerhet angivas, huruvida ägan lämnats odelad vid storskifte av socken eller vid delning av därvid utbrutet skifteslag, bör i ansökningen uppgift lämnas om båda skifteslagen; och skall, tills nödig utredning härutinnan förebragts, frågan anses angå det större skifteslaget.

3 §.

Över ansökningen skall tillfälle att avgiva yttrande lämnas delägarna i vederbörande skifteslag.

För sådant ändamål skall inom socken, där skifteslaget är beläget, sammanträde med delägarna hållas inför den, som därtill förordnas av Konungens befallningshavande; skolande förordnande meddelas ordförande i kommunalstämma eller annan lämplig person.

Kungörelse om sammanträdet utfärdas av ordföranden och skall innehålla uppgift om tid och ställe för dess hållande samt den fråga, som därvid skall förekomma; och skall kungörelsen minst 30 dagar före sammanträdet ej mindre uppläsa i kyrkan i den eller de socknar, där skifteslaget är beläget, än även införas i en eller flera ortstidningar.

Finnes boställe eller annat allmänt hemman hava del i skifteslaget, skall Konungens befallningshavande föranstalta därom, att ombud varder av vederbörande myndighet förordnat att vid ärendets behandling av delägarna föra talan för fastigheten.

4 §.

Å sammanträde, som i 3 § sägs, skall förebringas erforderlig utredning om det skifteslag, ägan tillhör, samt om ägans läge, storlek och beskaffenhet.

Avser ansökning ägas ställande under förvaltning, må vid sammanträdet närvarande delägare härom besluta. Avslås därvid ansökningen, skall densamma anses förfallen, varemot, om ansökningen bifalles, beslutet skall underställas Konungens befallningshavandes prövning. Har ansökning, enligt vad nu är sagt, avslagits, må efter yrkande av delägare fråga om avverkningsförbud å ägan vid sammanträdet upptagas till behandling.

Avser ärende ägas ställande under avverkningsförbud, skall, evad yrkandet därom vid sammanträdet omfattats av flera eller färre delägare, ärendet överlämnas till Konungens befallningshavandes avgörande.

Vid omröstning tillkommer rösträtt en var delägare efter reducerat jordatal i det skifteslag, ägan tillhör, dock att rösträtt ej må av någon utövas för mera än en tjugondel av de vid sammanträdet närvarande delägarnas efter denna grund beräknade hela röstetal. Såsom beslut gälle den mening, varom delägare, som äga mera än hälften av de avgivna rösterna enligt den vid omröstningen följda röstgrunden, förenat sig; och skall, där rösterna utfalla lika å ömse sidor, den mening gälla, vilken de flesta röstande efter huvudtalet bifallit.

Protokollet över ärendet skall, sedan det justerats, genom ordförandens försorg nästa sön- eller helgdag, då gudstjänst hålles, uppläsas i kyrkan i den eller de socknar, där skifteslaget är beläget, samt därefter insändas till Konungens befallningshavande.

5 §.

Sedan protokollet inkommit till Konungens befallningshavande, skall före ärendets avgörande tillfälle att däri sig yttra lämnas dem, som, utan att vara delägare, kunna hava att göra gällande rättsanspråk med avseende å den äga, ärendet rör; och skall för sådant ändamål Konungens befallningshavande låta i länskungörelserna och i en eller flera ortstidningar införa underrättelse om delägarnas beslut om ägans ställande under förvaltning eller i ärendet föreliggande yrkande om ägans ställande under avverkningsförbud, med tillkännagivande att yttrande

däröver må ingivas till Konungens befallningshavande inom tid, som Konungens befallningshavande bestämmer.

Har beslut om ägas ställande under förvaltning underställts Konungens befallningshavandes prövning, skall, där detsamma finnes vara tillkommet i laga ordning och hinder enligt denna lag i övrigt icke föreligger för den sökta åtgärdens beviljande, beslutet av Konungens befallningshavande fastställas. I motsatt fall varde den i ärendet gjorda ansökningen avslagen.

Har ärende rörande ägas ställande under avverkningsförbud överlämnats till Konungens befallningshavandes avgörande, inhämtade Konungens befallningshavande yttrande däröver av skogsvårdsstyrelsen eller, där fråga är om skogsmark, varå bestämmelserna i lagen den 24 juli 1903 angående vård av enskildas skogar ej är tillämplig, vederbörande revirförvaltare samt pröve därefter, huruvida sådana omständigheter föreligga, att ansökningen enligt 1 § må bifallas; och äge Konungens befallningshavande i sådant fall ställa ägan under avverkningsförbud antingen på viss tid eller tills vidare.

Är äga sålunda ställd under avverkningsförbud, må utan hinder därav ägan sedermera i anledning av därom gjord ansökning kunna ställas under förvaltning.

Där Konungens befallningshavande under behandling av ärende, som i 1 § avses, finner omständigheterna sådant föranleda, må Konungens befallningshavande ställa ägan under avverkningsförbud, intill dess ärendet blivit av Konungens befallningshavande slutligen avgjort och, när fråga är om ägas ställande under förvaltning, beslut, som därom kan bliva meddelat, träder i tillämpning.

Konungens befallningshavandes beslut rörande ägas ställande under förvaltning eller under avverkningsförbud skall genom Konungens befallningshavandes försorg införas i länskungörelserna och i en eller flera ortstidningar; och skall beslut rörande ägas ställande under förvaltning därjämte tillställas den, inför vilken enligt 6 § ärendets vidare behandling av delägarna skall förekomma.

Konungens befallningshavandes beslut i fråga om ägas ställande under avverkningsförbud träder, utan hinder av anförda besvär, i verkställighet genast efter kungörandet.

6 §.

Har Konungens befallningshavande fastställt delägares beslut om ägas ställande under förvaltning, skall Konungens befallningshavande

förordna lämplig person, inför vilken delägarna snarast möjligt böra sammanträda för att antaga reglemente för förvaltningen; skolande beträffande sådant sammanträde gälla vad i 3 och 4 §§ är stadgat i fråga om där avsett sammanträde.

Reglementet skall innehålla bestämmelser om grunderna för skogshushållningen å ägan, om tillämpning å sammanträde med delägarna av de föreskrifter rörande omröstning, som i 4 § äro meddelade, samt om val av en eller flera sysslomän för den löpande förvaltningens handhavande ävensom de övriga bestämmelser rörande förvaltningens anordnande, som må anses erforderliga.

Det av delägarna antagna reglementet skall underställas Konungens befallningshavandes prövning.

Sedan protokollet i ärendet inkommit till Konungens befallningshavande, inhämtade Konungens befallningshavande yttrande i frågan av skogsvårdsstyrelsen eller, där fråga är om skogsmark, varå bestämmelserna i lagen den 24 juli 1903 angående vård av enskildas skogar ej är tillämplig, vederbörande revirförvaltare. Vid ärendets avgörande skall Konungens befallningshavande tillse, att genom tillämpning av reglementets bestämmelser en tillfredsställande skogsvård å ägan varder, i den mån omständigheterna sådant medgiva, betryggad. Finnes reglementet icke kunna i oförändrat skick fastställas, äge Konungens befallningshavande däri vidtaga nödiga jämkningar.

7 §.

Till kostnad för ägas förvaltning enligt denna lag är delägare icke skyldig att bidraga i vidare mån än med honom tillkommande andel i ägans avkastning.

Avkastningen av ägan bör i främsta rummet användas till bestridande av kostnader för förvaltningen och därefter till sådana utgifter, som avse skifteslagets gemensamma nytta, såsom skogskultur, anläggning och underhåll av erforderliga vägar och broar eller dylikt, eller ock till fondering eller till utdelning åt delägarna efter en vars delaktighet i ägan. Ej må delägarna eller syssloman fatta beslut, som innebär förfogande över ägans avkastning under längre tid än beslutet om ägans ställande under förvaltning är gällande.

Syssloman eller, om flera äro utsedda, dessa äga, där ej för visst fall delägarna annorlunda bestämt, att i mål, som röra förvaltningen, tala och svara för delägarna.

8 §.

Å äga, som ställts under avverkningsförbud enligt denna lag, må under den tid förbudet gäller avverkning icke företagas. Efter framställning av delägare må dock, därest för skogsvården finnes nödigt, att å ägan viss avverkning sker, utsyning verkställas på föranstaltande av skogsvårdsstyrelsen eller, där fråga är om skogsmark, varå bestämmelserna i lagen den 24 juli 1903 angående vård av enskildas skogar ej är tillämplig, genom vederbörande revirförvaltares försorg; och skall det utsynade genom kronobetjäningen försäljas å offentlig auktion, så kungjord som om auktion å utmätt lös egendom är stadgat, samt behållna köpeskillingen därför sättas i förvar hos Konungens befallningshavande för delägarnas räkning.

Beträffande sådana medels användande äga delägarna besluta i enahanda ordning, som i 3 och 4 §§ är stadgad i fråga om där avsett sammanträde, dock att beslutet ej skall underställas Konungens befallningshavandes prövning; och skola i fråga om användandet bestämmelserna i 7 § andra stycket äga motsvarande tillämpning. Där sådant fall föreligger, som avses i 2 § andra stycket, må dock medlen icke av Konungens befallningshavande utlämnas, innan utrett blivit, vilketdera skifteslaget ägan rätteligen tillhör; åliggande det Konungens befallningshavande, därest yrkande av delägare därom göres, att insätta medlen i bankinrättning för att mot ränta inestå under den tid Konungens befallningshavande förordnar.

9 §.

Klander mot sysslomans redovisning för avkastningen av äga, som är ställd under förvaltning enligt denna lag, eller fördelningen av samma avkastning tillhör vederbörlig domstols prövning.

Vill delägare föra klagan över delägarnas beslut i ärende, som i denna lag avses, skall vad i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet är stadgat angående besvär över kommunalstämmas beslut äga motsvarande tillämpning.

Klagan över Konungens befallningshavandes beslut i ärende, som ovan sägs, må föras i den ordning, som i 77 § av nämnda förordning stadgas.

10 §.

Övar delägare avverkning i strid med enligt denna lag meddelat avverkningsförbud eller i strid med de för ägas förvaltning fastställda

bestämmelser, varde ansedd som hade han, såsom i 24 kap. 6 § strafflagen avses, missbrukat sin rätt i samfälligheten, dock att överträdelse av meddelat avverkningsförbud skall höra under allmänt åtal, samt att annan förseelse, som här åsyftas, må åtalas av allmän åklagare efter angivelse av delägare.

11 §.

Sådan kostnad, som kan ifrågakomma för ärendes behandling enligt 3, 4 och 5 §§, skall förskjutas av sökanden, men skall, där ansökningen föranleder till någon av de i 1 § nämnda åtgärder, slutligen gäldas av delägarna efter delaktighet i den med åtgärden avsedda äga.

12 §.

Vad i denna lag stadgas skall ej äga tillämpning å de för Lima, Transtrands, Orsa, Särna, Idre och Älvdalens socknar samt inom Venjans socken avsatta besparingsskogar eller å Svärdsjö och Envikens socknars häradsallmänningar ej heller å skogsmark, som tilldelats skifteslag, men vid åbodelningen lämnats odelad under benämning hemskog, fäbodskog och utskog, eller å annan samfällid äga, om vars förvaltning särskilda i laga ordning meddelade bestämmelser gälla.

Denna lag träder i kraft från och med dagen efter den, då lagen enligt dära meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Stockholm den 19 maj 1915.

Med undersåtlig vörndnad.
